

11 '73

sobota 11. srpna
ZPRAVODAJ
národní přehlídka
amatérského divadla
na počest 25. výročí
Vítězného února

JIRÁSKŮV HRONOV

HLAVNÍ CENY NÁRODNÍ PŘEHLÍDKY

Pořadatelé 43. Jiráskova Hronova dospěli na základě jednomyslného názoru poroty k závěru, že žádné ze zhlédnutých inscenací se nepodařilo ve všech aspektech naplnit vymezení první ze tří hlavních cen, daných soutěžním řádem a koncepcí 43. Jiráskova Hronova. — Přesto vzhledem k podnětným, společensky účinným a inscenačně zdařilým dramaturgickým impulsům doporučila porota udělit tři rovnocenné ceny:

cenu Ministerstva kultury ČSR
DIVADELNÍMU SOUBORU I ZK ŠKODA, PLZEŇ
za podnětnou československou premiéru náročné dramaturgické
ruského klasického díla
N. V. Gogol:

MRTVÉ DUŠE

cenu Rady KNV Východočeského kraje
DRAMATICKÉMU ODBORU ZK ROH SLANÝ „SLÁNSKÁ SCÉNA“
za společensky angažovaný, tvůrčí pokus, hledající amatérskému
divadlu nové cesty uvedením hry
M. Gorkij a B. Brecht:

MATKA

cenu Českého ústředního výboru Socialistického svazu mládeže
DIVADELNÍMU SOUBORU ZK ROH PAL MAGNETON, KROMĚŘÍŽ
za inscenaci pokrokového domácího repertoáru, s níž se soubor
aktivně zapojil do oslav Únorového vítězství uvedením hry
František Hrubín:

KŘIŠŤALOVÁ NOC

Letošní ročník Jiráskova Hronova skončil, ceny byly vyhlášeny, závěrečné hodnocení dopadlo tak, jak porota rozhodla. A rozhodovala uvážene, s vědomím odpovědnosti vůči celému amatérskému divadlu, které na Hronově ukázalo výsledky další etapy své práce. Proto všechno co bylo řečeno v diskusních klubech, v rozhovorech po představeních i při každém rozloučení na MěstNV patří do historie ochotnických souborů, které byly na Hronov vybrány. Aby vůbec mohly přijet, muselo být důkladně zajištěno mnoho věcí, nejen ubytování, stravování a vstupenky do divadla, ale i takové problémy, které jsou-li vyřešeny nepůsobí zjevně a když zůstane něco opomenuto, pak je najednou přesně vidět, kde něco škřípe. Můžeme říci, že letos neskřípalo na mnoha místech a když, tak jen malíčko, téměř bez hlesu. I přes drobné kritické připomínky dokonale pracovaly hronovské služby ve většině případů dokonce v dvojnásobné nebo i trojnásobné kapacitě a to není malíčkost. Všechno však nějak souvisí s Jiráskovými Hronovy a málokdo si dobře všimne, že to není jen divadlo, co sem každoročně přitahuje ochotníky. (kr)

Perspektivy socialistického amatérského divadla

ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ POROTY, PŘEDNESENÉ s. RADKEM KOLESOU, uměleckým ředitelem Divadla Vítězného února v Hradci Králové

Končí 43. Jiráskův Hronov, národní přehlídka amatérského divadla na počest 25. výročí Vítězného února. Přehlídka výběrová, nesoutěžní, které nepředcházely přehlídky mezikrajské, ale návrhy jednotlivých krajů vycházející ze znalosti špičkové úrovně souborů i ze společensko-politické motivace letošního Hronova. Z 19 návrhů soustředila výběrová porota repertoár.

Porota přehlídky se má pokusit bezprostředně, plna čerstvých dojmů, zážitků a poznatků, odpovědět především na to, jaký kulturně politický smysl a úroveň měl 43. JH ve vztahu k faktu, že jeho uspořádání na počest 25. výročí Vítězného února nechtělo být již od samého počátku jen formálním, konvenčním přístupem, k tomuto významnému jubileu celé naší společnosti. Taková odpověď v souvislosti s velkým svátkem amatérského divadla obsahuje aspekty ideové umělecké i společensko-politické, alespoň v základních rysech. Není pochyb o tom, co bylo řečeno již při zahájení, že Únor 1948 je také počátkem nové etapy vývoje amatérského divadla, nového chápání jeho smyslu. Přispívat k rozvoji a formování osobnosti socialistického člověka, především mladé generace.

Je tedy alfou a omegou letošní přehlídky její dramaturgie v rámci daného záměru i s úsilím o potřebnou žánrovou pestrost. Lze říci, že dramaturgická kvalita letošního hronovského výběru je pozoruhodná a že podává přesvědčivý důkaz pro to, jak spojení tradičního festivalu amatérského divadla s významným výročím celé společnosti zúrodňuje dramaturgickou aktivitu a odpovědnost v souborech. Byla poskytnuta řada impulsů — a to byl první aspekt výběru a byl podán i svým způsobem, pokud je to v osmi či v de-

víti titulech vůbec možné dnešní obraz skutečného stavu našeho amatérského divadla. Ale tak jako loni chybí i letos současná socialistická dramatika, která především je povolána hovořit k problémům mezilidských vztahů našeho současného života a znovu a znovu nám vracet před oči náš ideál člověka jako tvůrce společenských hodnot i sebe sama. Je pravda, že v české současné tvorbě není ještě dostatečný výběr, ale k dispozici je ne právě málo dobrých prací z tvorby sovětských i slovenských autorů.

Autorsky se však jeví poslední období i v českých zemích jako příslibnější proti létům předchozím a není tedy třeba čekat s iniciativou při uvádění nových textů jen na další společenskou výzvu a příležitost i když i těch bude v nejbližších letech dost. Otázka současné tvorby na amatérském jevišti není zanedbatelná ani z hlediska tvůrčího, inscenačního. Protože především nově vyvstálými společenskými potřebami a upřímným úsilím o ztvárnění jejich obrazu je možno vyburcovat ve větší míře i umělecky nové a svébytné inscenační postupy bez přemíry dramaturgicko-režisérské redukce, s plnokrevným rozeznáním všech prvků divadelního díla.

Vraťme se k dnešku — hodnocení jednotlivých inscenací a základní závěry poroty ve vztahu k nim i k některým neodbytným problémům, které vyvolaly, bylo předneseno na páteční volné tribuně. Bezprostřední dojmy a dílčí závěry po shlédnutí inscenací byly náplní diskusních klubů, jejichž tematické nebo oborové rozrušení se jeví pro příští léta jako potřeba. A konečně celý Hronov se stal v těchto dnech velikou diskusní tribunou o tvaru a smyslu amatérského divadla. Je tedy možno vyslovit v tomto závěru již jen ty nejzákladnější rekapitulace jednotlivých inscenací. Jsou zde dva základní problémy — schopnost podtrhnout ideový smysl té které inscenace a zhodnotit své schopnosti ve vyjádření obsahu a formy toho kterého textu.

J. K. Tyl Kutnohorští havíři — divadelní soubor ZK VŽKG Ostrava-Vítkovice

Souboru se v zásadě podařilo vyjádřit aktuálně Tylovu průkopnickou myšlenku o úloze mas v dějinách. Soubor vyšel z úpravy režiséra A. Kurše i z jeho inscenační koncepce. Představení je opřeno především o dobrý herecký výkon Františka Arletha v postavě Opata a o dobrou práci s komparesem.

Slánská scéna, dramatický odbor ZK ROH Slaný — Maxim Gorkij — Bertolt Brecht **Matka**

V radikální dramaturgické úpravě uvádí soubor vysoce angažovanou hru, která se soustřeďuje na zdůraznění nutnosti revolučního činu a vede k poznání pravdy o třídní společnosti. Režijně toto představení dokazuje výhody odpovědné profesionální pomoci v promyšlenosti celkové ideové výsledku i v přesném postižení možností amatérských herců. Slánští vrátili na jeviště Hronova neoddělitelnou součást světového divadla — apelativní divadlo politické.

ZK PAL Magneton Kroměříž — František Hrubín — **Křišťálová noc**

Profesionální režie Aloise Hajdy si mohla na základě dlouhodobé spolupráce se souborem dovolit vyhraněnou koncepci. Její klad je v tom, že na jedné straně odhaluje společensky adresnou základnu Hrubínova textu, její zápor je v tom, že na druhé straně klade na amatérské herce příliš velké nároky z hlediska stylu práce.

Divadelní studio D 3 Karlovy Vary — Herman Heyermans **Loď jménem Naděje**

Soubor uvedl hru v novém překladu a sympatické na jeho práci je to, že se neobával hledat ve starší dramaturgii hru s divadelními kvalitami. Problémem inscenace je míra pravdivosti pohledu na skutečnost doby zlomu století, na prostředí, kde se příběh odehrává, což je často nahrazováno jen vnějšími prostředky, které i zastírají sociální konfliktnost hry, v níž je její hlavní historický význam.

Divadlo pro 111, České Budějovice — Nikolaj Vinnikov — **Když rozkvetá akát**

Experimentující soubor použil textu sovětského autora k parafrázi jeho základního tématu. Představení se natolik vzdálilo původní předloze, že je ho třeba pokládat za samostatný jevištní útvar. Skutečnost, že se v něm objevují některé konvenční prostředky a že celek působí více jako pásmo etud, způsobuje, že lze tuto inscenaci pokládat spíše za estrádu než za pokus o celistvé jevištní dílo. Se všemi důsledky její mizivé společenské účinnosti.

ZK Mír Jaroměř — Ivan Olbracht - Karel Pokorný — **Bratr Žak**

Soubor sáhl po dramatizaci, která vyjádřila smysl Olbrachtova přínosu pokrokové socialisticky orientované kultuře. Přes nevyváženost jednotlivých hereckých výkonů, nedořešené scénické přechody, zdolhavost spádu mluví pro inscenaci její myšlenková cílevědomost a pozoruhodný výkon představitele role Fricka.

CENY A ČESTNÁ UZNÁNÍ 43. JH

Dále pořadatelé na doporučení poroty udělují tyto ceny:

cenu Ústavu pro kulturně výchovnou činnost
PAVLE HOFFMANNOVÉ za vytvoření postavy Pelageji Vlasovové ve hře M. Gorkého-B. Brechta: **Matka**

cenu Krajské odborové rady
LUDMILE ČÁPKOVÉ za vytvoření postavy Strunové ve hře Františka Hrubína: **Křišťálová noc**

cenu Městského národního výboru v Hronově
LUDVÍKU TVARŮŽKOVÍ za vytvoření postavy Aloise Struny ve hře Františka Hrubína: **Křišťálová noc**

cenu Ústředního výboru Svazu českých divadelních ochotníků jako cenu Mladého talentu ONDŘEJI PAVELKOVÍ za vytvoření postavy Barendra ve hře H. Heyermanse: **Loď jménem Naděje**

cenu Okresního národního výboru v Náchodě
JANU CHADOVÍ za vytvoření postavy Ladislava Komárka ve hře N. Vinnikova: **Když rozkvetá akát**

cenu Krajského kulturního střediska v Hradci Králové
J. WAGENKNECHTOVI za vytvoření postavy Fricka v dramatizaci novely Ivana Olbrachta: **Bratr Žak**

cenu Krajského výboru odborového svazu pracovníků umění a společ. organizací
ANNĚ RYCHTAŘIKOVÉ za vytvoření postavy Shánělky v dramatizaci Gogolova díla: **Mrtvé duše**.

Dále se uděluje:

čestné uznání DIVADELNÍMU SOUBORU ZK VŽKG OSTRAVA-VÍTKOVICE za uvedení hry J. K. Tyla: Kutnohorští havíři v předvečer zahájení 43. Jiráskova Hronova

čestné uznání DIVADELNÍMU SOUBORU DK ROH TURČIANSKÝCH STROJÍREN V MARTINĚ za uvedení jednoaktové hry I. S. Turgeněva: **Noc v krčmě „U velkého diviaka“** na závěr 43. JH

Dále se uděluje:

čestné uznání JAROSLAVU VÁGNEROVI za spolupráci profesionálního umělce s amatérským souborem na hře Gorkij-Brecht: **Matka**

čestné uznání ALOISU HAJDOVI za spoupráci profesionálního umělce s amatérským souborem na hře Frant. Hrubína: **Křišťálová noc**

čestné uznání ANTONÍNŮ BAŠTOVI za spolupráci profesionálního umělce s amatérským souborem na hře N. Vinnikova: **Když rozkvetá akát**.

Divadelní soubor I ZK Škoda Plzeň N. V. Gogol — Z. Hedvábný — **Mrtvé duše**

Hedvábného dramaturgizace skutečně významový posun hry, dokomponovává prolog a závěr a její inscenování je mimořádně náročné. Soubor se více soustředil na příběh hry, který zasadil do dobře propracovaného a působícího vnějšího rámce a naplnil dobrou hereckou prací. Gogolova bojovnost, jasná společenská kritičnost a smysl Gogolových Mrtvých duší není vždy v tomto představení dostatečně čitelná.

Divadelní soubor OB a Letištního klubu v Bechyni — Vojtěch Cach — **Paní Kalafová**

V tomto případě je třeba hovořit o nezdařené amatérské práci, která si však bere nepopíratelnou hodnotu, schopnou vyjádřit tematicky základní požadavek národního festivalu ZUČ, zaměřeného k oslavám 25. výročí Vítězného února. Soubor je teprve na začátku svých zkušeností a proto je těžko souměřitelný ve výsledku své práce s ostatními hronovskými inscenacemi.

Divadelní soubor Domu kultury ROH Turčanských strojů Martin — I. S. Turgeněv — **Noc v krčmě „U velkého diviaka“**

Dramaturgicky zajímavý závěr Jiráskova Hronova ukázal málo známou stránku tvorby ruského klasika. Soubor zvolil náročnou formu vyjádření díla, která klade značné požadavky i na profesionální herce.

Naprostou většinou hronovských inscenací letošního roku se táhne jako významný klad dramaturgického hledání a nacházení. Současně však je zřejmá nevyváženost jednotlivých inscenačních složek a prvků, markantně se prosazuje režisér ve výkladu autorovy či dramaturgovy předlohy, mnohdy na úkor herce, nejvíce na úkor scénografa, choreografa a hudebníka, což ale neznamena — a to je dobře — že se prosazuje režisérismus. Hledání zajímavé koncepce inscenace je rozhodně dobrý impuls i pro celé amatérské divadelnictví, je to prvek kladný, pokud ovšem nejde o touhu po originalitě nad únosnou míru smyslu inscenace. Původnost vlastního tvůrčího přínosu je jedním ze základních měřítek hodnot, avšak není jím originalita určité výlučnosti, ostatně na Hronově už po dvakrát opakovaná „originalita“. O tvůrčím stylu a vlastní poetice lze mluvit teprve tehdy, dochází-li k vědomému výběru prostředků, ne k inventarizaci gagů. Neboť umění je výběr, usilující o pregnantní vyjádření autorské, společensky platné myšlenky. Amatérské divadelnictví není přece jenom hraní si na divadlo, je to poctivé, osobní obětí přinášející úsilí o divadelní tvorbu, která ve vzácných případech vydá plody uměleckého díla. To je ve stejné míře či omezení vlastní i divadlu profesionálnímu a v tom existuje jen jedno jediné divadlo s velkým D. V tom je velikost, ale i odpovědnost amatérské práce i její cílevědomá hravost a radost. V tom i nejlépe placený profesionál by měl zůstat amatérem.

Pozornost a péče stranických a státních orgánů všech stupňů, vytvořila i letos všechny podmínky pro úspěšná a smysluplná setkání amatérských divadelníků. Přítomnost nejvyšších představitelů stranických orgánů VČ kraje na několika představeních jednoznačně podtrhla kulturně politický smysl 43. JH i závěrečná přítomnost ministra kultury ČSR doc. dr. Milana Klusáka, CSc. Početná účast zahraničních hostů, oddaných přátel ČSSR a jeho divadelnictví, jejich reageance na celý průběh JH, ale především zasvěcené pochopení všech jevištních impulsů dokumentuje nikdy nekončící působnost divadla jako fenoména míru a porozumění. V době, kdy se politikům socialistických zemí stále účinněji daří umlčovat zbraně, dostává se kulturním a uměleckým pracovníkům těchto zemí stále naléhavější možnosti rozeznávat mýzy, tedy i Thálii. Myšlenkově přesněji a bohatěji, emotivně naléhavěji a tvarově zajímavěji rozeznávat divadlo ne jako hlasatele ideového smíru, ale jako sjednocovatele společenského vědomí o změnitelnosti světa k obrazu pracujícího člověka, k obrazu dělnické třídy, která právě v tomto roce slaví čtvrtstoletí svého vítězství v rozhodujícím třídním střetnutí našich moderních dějin.

V tomto smyslu je funkce divadla nekončící a plně platná a prosazující se dokonce i v těch etapách vývoje, které ji popíraly a odmítaly. Stále platí Fučíkova slova, že „divadlo je sociální skutečností více než kterýkoli jiný druh umění“. Naplňovat vědomou tvorbou tuto pravdu je motorem úsilí i zárukou růstu kvality divadla, což výrazně signalizují i některé prvky letošního JH.

Společensko politických impulsů v nejbližších letech bude pro cílevědomou tvorbu tolik, že již dnes by se měly zamýšlet soubory nad tím, jak se s nimi neformálně a bez laciného konjunkturalismu vyrovnají, neboť poctivý a vnitřně zapálený přístup k těmto impulsům znamená současně i možnost růstu jednotlivců i kolektivů v harmonicky vyvážené a pracovně občansky a umělecky celistvé socialistické osobnosti. Mám na mysli 30. výročí SNP, jehož vrchol zasáhne právě do doby konání 44. JH, 30. výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou a současně 45. JH, 30. výročí Vítězného února v roce 1978 a 50. Jiráskův Hronov v roce 1980. Kolik je to příležitostí pro původní českou a slovenskou tvorbu, pro tvorbu socialistických zemí, pro čerpání z české a slovenské revoluční poezie a prózy.

Perspektiva JH tedy nepochybně narůstá téměř geometrickou řadou. A jen kulturně politickým myšlením velmi omezený člověk by mohl tvrdit, že se do této perspektivy nehodí samotný Alois Jirásek. Podívat se na jeho dílo např. takovými očima jak to naznačuje tvůrčí přístup Jozefa Budského k české klasice vůbec, je velkým a živým úkolem, zejména pro mladou generaci, již budou příští Hronovy stále více patřit.

Pro naplnění všech těchto perspektiv je třeba také vytvářet stále činnorodější a pevnější půdu i v základním pracovním a odborném aktivu Jiráskových Hronovů i jeho jednotlivých souhrů.

Hronovským závodům, podnikům, hronovským občanům a jejich ne-smírně pracovitým představitelům ve vedení MěstNV patří upřímný dík.

Společensky cílevědomé nádherné a nenapodobitelné tvůrčí posedlosti amatérských divadelníků patří na závěr 43. JH to nejprostší — za to však nejpřípustnější — Zlomte vaz a na shledanou na 44. Jiráskově Hronově.